

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gradišče šte. 2.

DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.— Za članke izvod po 1.— Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Krščanski socialci, izvedite socialni program!

Za vse koristi, ki jih je dobilo delavstvo v Jugoslaviji, se ima zahvaliti razrednim bojnim organizacijam: osemurnik, obratni zaupniki, Delavske zbornice, bolniško zavarovanje, zakon o zaščiti delavstva — vse to so izvojevale razredne organizacije v letih 1918—1920. Nato sledeča reakcija je hotela stopnjema vse te zakone in odredbe izpremeniti v ničvredne cunjke papirja. Socialne določbe se danes izvajajo le tam, kjer so močne naše organizacije.

Krščanski socialci se neprenehoma hvalijo, da imajo najboljši socialni program. Tako hvali zadnja »Pravica« svoj program in svojega ministra Gosarja. Ne maramo naštevati vseh dejstev, kakor so kršč. socialci v preteklosti govorili socialno, delali pa popolnoma reakcionarno. Danes jim rečemo samo to-le:

Sedaj ste na vladi. Predstavniki slovenskih krščanskih socialcev, g. Gosar, je minister za socialno politiko. Doslej so kršč. socialci upravičeno imenovali to ministrstvo — ministrstvo za socialno smrt. Danes ne zahtevamo, da Gosar uvede socialistično družbo, temveč zahtevamo, da uvede v tem ministrstvu za socialno smrt vsaj tako dobro socialno politiko, ki jo izvajajo reakcionarni angleški lordi. Na podlagi slavnih govorov kršč. socialcev samih jih pozivamo danes, da kot vladna stranka izvedejo sledeče:

1. odpravo zakona o zaščiti države, ki jemlje delavstvu najosnovnejšo državljansko svobodo;
2. uvedbo tiskovne svobode;
3. izvedbo svobodnih občinskih volitev na podlagi čistega proporca;
4. socialno zaščito stanovanjskih najemnikov in državno zidavo stanovanjskih hiš;
5. odpravo krivičnega davka na ročno delo;
6. prepoved nočnega dela v pekarnah in drugod po zakonu o zaščiti delavcev;

7. dati brezposelnim onih 30 milijonov dinarjev, ki jih je zbralo delavstvo, pa jih zadržuje vlada; uvedbo redne in izdatne državne brezposelne podpore;

8. izvedbo starostnega in nezgodnega zavarovanja, ki bi se moralo začeti izvajati že predlanskim;

9. uzakonjenje mednarodnih konvencij Mednarodnega Urada Dela, zlasti konvencije o šurniku;

10. razširjenje zavarovanja na poljedelske delavce;

11. prisiliti podjetnike, da po zakonu o zaščiti delavcev zidajo dečje in materinske domove;

12. znižati visoke carine, ki povzročajo draginjo;

13. eksistenčni minimum, ki naj bo davka prost, naj se zviša s sedanjih 5000 Din na 30.000 Din;

14. državnim uslužbencem, invalidom in vpokojencem urediti in zboljšati plače, pokojnino in rentnino;

15. v vojski zmanjšati službovanje na 9 mesecev;

16. upostaviti redne diplomatske in gospodarske odnose z Rusijo;

17. dati rudarjem pravilnik, ki ga delavstvo zahteva!

To so minimalne zahteve, ki jih stavimo krščanskim socialcem. Vse to, kar tu zahtevamo, že ima delavstvo v vseh modernih kapitalističnih državah. Večino teh socialnih določb vsebujejo že dosedaj pisani jugoslovanski zakoni, ki jih je treba le oživotvoriti.

Za večino teh zahtev so se doslej v besedah zavzemali tudi kršč. socialci. Ako niste navadni demagogi in ljudski goljufi, jih boste sedaj izvedli v dejanju. Če jih ne izvedete, ste prav taki reakcionarci kakor žerjavovci in radikali.

Delavci, vi pa pazno kontrolirajte, kaj bodo gospodje delali!

Ne po besedah, temveč po dejanjih mora delavstvo soditi!

Neuspelo mezdno gibanje rudarjev pri T. P. D.

Po večkratni odklonitvi TPD od delavstva vloženih mezdnih zahtev, se je vendar enkrat rudarska oblast zgnila, da je sklicala 28. jan. t. l. tozadevno razpravo na rudarskem uradu v Ljubljani.

TPD je bila zastopana po svojem generalnem ravnatelju g. Škubicu ter ostalih ravnateljev. Zvezo industrijalcev je zastopal g. dr. Golia. Delavstvo je bilo zastopano od Delavske zbornice po sodr. I. Tokanu, II. rudarska skupina pa po sodr. J. Arhu, tajniku ZRJ. Razpravo je vodil g. rud. nadsvetnik inž. I. Pehani.

Namen delavstva je bil predvsem, da z ozirom na težko gospodarsko stanje, v katerega je došlo vsled redukcije svojih plač v aprilu mesecu 1926. leta in v nadaljnjem praznovanju delovnikov, ter ponovnem dvigu cen najvažnejših življenjskih potrebščin, doseže povišanje svojih temeljnih plač za 12 odstotkov. Nadalje regulacijo krivične odškodnine za strelivo itd.

Delavski zastopniki so pri tej priliki stvarno dokazali upravičene zahteve delavstva. In to tako, da so gg. sami morali priznati, da rudar-kopač z družino na temeljni dnu, brez odbitkov, z 35 Din res premalo zasluži. Pristali so na eventuelno regula-

cijo sedanjih mezdnih prejemkov, a to samo pod pogojem, ako delavstvo pristane na izmenjavo na kraju. Naravno je, da delavska delegacija ni mogla pristati v to nezakonito podaljšanje delovnega časa, kar je imelo za posledico brezuspešni za-ključek teh pogajanj.

Res je, da delavstvo s tem materialno ni nič pridobilo in bi tudi nesmisel bilo, še nadalje utemeljevati brezsrčnost TPD in njenih predstavnikov. Ali pridobilo je na tem, da sedaj pozna manever TPD, ki ga je že izvedla in ki ga hoče še izvesti nad svojim delavstvom. In to je: 1. Da hoče TPD podaljšati delovnik najprvo v jami, sčasoma pa tudi na zunanjih obratih. 2. Da je povedala, kdo je sokriv krize v premogovni industriji ter s tem v zvezi sokrivo rudarske brezposelnosti.

G. ravnatelj Škubic je sam priznal, kako potrebno je bilo, da so se lansko leto delavstvu plače znižale. To se vidi iz tega, da se je redukcija premoga dvignila kljub zmanjšanemu številu delavstva za 2700 in ob enem praznovanju delovnikov, za približno 30 odstotkov (to smo dokazali mi) napram letu 1925. A vse to je še premalo; delavstvo mora še več storiti in zato se mu mora podaljšati delovni čas. Ta-

ko! Nadalje pa izvemo od g. Škubice, da je kriza in da TPD že ne ve več, kam bi svoj premog oddala.

Čudna je ta logika TPD. Na eni strani kriza v oddaji premoga in redukcija delavstva, na drugi strani pa zahteva po večji storitvi in podaljšanju delovnega časa!

Na ta nesmisel TPD ne bomo odgovarjali, ali odgovoriti hočemo delavstvu.

1. Delavstvo mora iz te razprave ugotoviti, da je njegov težko priborjeni osemurni delovnik v nevarnosti in da ga bo izgubilo, ako ne bo pripravljeno, si ga obdržati z bojem, pa četudi z največjimi žrtvami.

2. Brezposelnosti in krize v premogovni industriji je deloma krivo tudi delavstvo samo.

S svojo nezavednostjo, strahom in preziranjem svojega sotrpina pri delu, je to delavstvo prignalo produkcijo na največjo višino. Ta delavska nezavednost in nadprodukcija premoga je omogočila TPD ogromne

dobičke, delavstvu pa odprla vrata na cesto.

To, rudarji TPD, je naša ugotovitev!

To ugotovitev priporočamo v premišljevanje vsem onim rajserjem, kateri pravijo, da so njihove roke bagger, a razredno organizacijo pa vzemi vrag. In če bodo njih baggerske roke enkrat odpovedale, ko jih bo TPD vrgla na cesto, kakor to dela sedaj z njihovimi sotrpini kot manjvredne slabe delavce, potem naj ne zabavljajo čez TPD, temveč naj rajši priznajo, da so sami tisti krvniki, ki so si zadržali vrv na vrat in ž njo obesili.

Zatorej rudarji! Še enkrat vas opominjamo, da spregledate in uvidite, da rešitev vaša je le v pametni medsebojni solidarnosti, izraženi v enotni razredni strokovni organizaciji, kakor je to Zveza rudarjev Jugoslavije. Zakaj vaše delo je trud in razredni boj je plačilo za vaš trud!

Zavedni rudarji, povejte to nezavednim baggerjem!

Ita:

Steklarji.

Delavstvo steklarn je že za časa stare Avstrije od nekdanj zavzemalo v vrstah strokovno organiziranega delavstva odlično mesto in temu dejstvu so se imeli steklarji zahvaliti, da so svojemu nad vse težkemu, človeški organizem uničujočemu delu bili vsaj primerno plačani.

Njihovi povprečni zaslužki so vedno presegali povprečne zaslužke delavcev drugih strok, razen tiskarjev. Da so zavzemali steklarji tako vidno pozicijo, je treba vedeti, da so naši steklarji zelo širokih nazorov, kajti večina njih je že delala v Grčiji, Turčiji, Avstriji, Češkoslovaški, Rusiji in drugod. V novejšem času je marsikdo izmed njih pogledal tudi v Srbijo, kjer se nahajajo steklarne v Zaječaru in Paračinu, od koder pa so se, žal, razočarani kaj kmalu vrnili v Slovenijo. In gorje tistemu, ki je vzel s seboj svojo družino! Znašel se je na cesti z ženo in otroci in je bil prisiljen, da je prodal razen najslabše obleke vse, samo da se je rešil.

V splošnem povojna doba tudi steklarjem ni prizanesla. Krize v steklarski industriji so se sicer tudi v predvojni dobi tu in tam pojavljale; toda nikoli niso bile te krize tako težke, kritične in tako pogoste, kakor je to slučaj sedaj. Danes je v Avstriji in Češkoslovaški, ki sta tvorili nekak srednjeevropski center steklarske industrije, mnogo steklarn popolnoma ustavljenih, v drugih pa se je produkcija znatno omejila. Nič boljše ni v drugih državah. Posledica te krize je, da je povsod zavladala med steklarji brezposelnost, kakršne v steklarski industriji do sedaj nihče ne pominja. Nadaljna posledica te krize je, da je na internacionalnem tržišču steklenih produktov zavladala naravnost divja konkurenca, ki skuša nastalo nesoglasje med produkcijskimi stroški in prodajno ceno regulirati na škodo delavcev v obliki zniževanja plač na eni strani, v manjši meri s pospeševanjem in poenostavitvijo načina produkcije potom izpopolnitve tehničnih pripomočkov na drugi strani. Zelo veliko — če ne največ — pa je pripomoglo do tega, da so skladišča steklarn nabito polna gotovih produktov in do brezposelnosti steklarjev še dejstvo, da so široke plasti ljudstva vsled kapitalističnih spekulativnih metod popolnoma obubožane in za vsakojaki konzum sicer potrebnih steklarskih produktov ne-

zmožne. Z drugimi besedami rečeno: ravnotežje med produkcijo in konzumom se je izgubilo, ker produkcija daleko prekaša konzum, ki je, kakor rečeno, vsled obubožanosti širokih mas postal abnormally majhen. Deloma je pospešilo to stanje tudi to, da so se po vojni obstoječe steklarne tu in tam še povečale in s tem povečale tudi svojo produkcijo, kar je v danih razmerah krizo v tej panogi le še poostriilo, ker je poprevarna konjunktura kmalu pojenjala.

Središče steklarske industrije v Sloveniji je, kakor znano, Hrastnik in Zagorje ob Savi, kjer se nahaja po ena steklarna. Ti dve steklarni sta razmeroma zelo veliki in se v njih izdeluje skoraj vse vrste steklarskih fabrikatov, razen šip za okna. Lastnica obeh steklarn je sedaj delniška družba, ki je sedež v Beogradu, torej izven Slovenije. Nadalje na manjša steklarna, ki je last iste družbe, se nahaja pri Rogatcu, tik ob meji Slovenije, že na hrvatskem ozemlju. Končno je v najnovejšem času bila ustanovljena nova steklarna v Sv. Križu pri Rogaški Slatini. Ta steklarna obeta, da se glede velikosti in glede mnogovrstne produkcije raznih steklarskih izdelkov ter kakovosti istih razvije do najvišje stopnje.

Steklarne v Hrastniku, Zagorju in tudi v Straži pri Rogatcu so bile pred vojno in še kratek čas po vojni vedno last tvrdke Abel in dedičev.

Zanimivo je, da baš ta tvrdka, ki je glavni delničar sedanje družbe in ki ima še danes tehnično vodstvo vseh treh steklarn v rokah in ki na podlagi svojih izkušenj sigurno tudi pri komercialnem vodstvu nima zadnje besede, da je novo tovarno v Sv. Križu pri Rogaški Slatini sama ustanovila, tako da ta steklarna nima z zagrebško delniško družbo ničesar skupnega. Iz tega dejstva je sklepati, da se tvrdka Abel in dediči zopet skuša osamosvojiti. Razlogov zato ima tvrdka Abel gotovo več; glavni vzrok bo pa bržkone sledeč:

Vsakemu, ki se za narodno gospodarstvo, osobito za industrijo zanima, je znano, da so bila vsa večja industrijska podjetja pri nas pred vojno v nemških rokah. Ta slučaj je bil tudi pri steklarnah. Kar pa se je dogajalo po prevratu, je še vsem v svežem spominu. Gospodje slovenski nacionalisti, ki zato niso imeli absolutno nobene sposobnosti in vrhu-

tega niso razpolagali s potrebnim kapitalom, so pod pretvezo nacionalizacije napeli vse sile, da bi izrinili iz podjetij stare lastnike in se jih sami polastili ali pa se v podjetja vrinili vsaj kot solastniki ali delničarji. To, kar se je v tem pogledu dogajalo, je bil neodpušljiv greh, in rane, ki so se zasekale s tem industriji in v njej zaposlenemu delavstvu, se še danes niso zacelile. Sekvestracije, izgoni podjetnikov neslovenske narodnosti in druge raznovrstne rafinirane šikane so stalno visele nad glavami teh podjetij kakor Damoklejev meč. Kaj čuda, da so iskali izhodišča, kako bi se rešili teh nadlog. Raznim takim praviim pravcatim torturam je bila po prevratu izpostavljena tudi tvrdka Abel in dediči. Da se tvrdka reši stalnega preganjanja, je šla in je ustanovila sedanjo delniško družbo. Pri tem pa se je, kakor v zasmeh delnic željnih slovenskih nacionalistov, zatekla k zagrebškemu čifutom. Zagrebški čifuti, veseli nepričakovane a dobrodošlega plena, so sporazumno s tvrdko izobesili novo firmo in s tem tvrdki Abel preskrbeli varno zavetišče, iz katerega je gospodi v Ljubljani lahko osle kazala.

Vrhu tega je firma Abel tudi napram steklarjem olajšala nekoliko svojo pozicijo. Od časa obstoja delniške družbe je bilo namreč opaziti stalno tendenco: poceniti produkcijo na račun delavskih plač in kadar je prišlo do kakih tozadevnih razprav ali celo konfliktov, se je firma vedno izgovarjala na neko imaginarno ravnateljstvo v Zagrebu, ki nikoli pri takih prilikah ni nastopilo vidno.

Razume se, da splošna reakcija, ki se je deloma v manjši, deloma v večji obliki pojavljala na mednarodnih tržiščih steklarskih produktov, tudi steklarnam v Sloveniji ni prizanesla. Temu so se pridružile še težkoče z nabavo sirovin, devalvacija valut, carinske nepravilnosti pri izvozu itd. Ali vendar se mora resnici na ljubo konstatirati, da so steklarne, čeprav zelo težko, vendar prestajale v toliko, da ni bilo treba obratov popolnoma ustaviti, kakor se je to zgodilo pri mnogih obratih v Avstriji in Čehoslovaški. Gotovo je k temu pripomogla tudi okolnost, da je stara tvrdka Abel bila široko in daleko znana in vsled svojih izvrstnih izdelkov na tržišču dobro zasidrana.

Ali največ žrtev je doprineslo delavstvo, ki se je nahajalo neprestano v defenzivnem umiku, braneč.

Racionalizacija dela.

Kaj je racionalizacija dela? — Njen pomen.

Tudi naši kapitalisti so se oprijeli parole: racionalizacija dela. Pri nas najmoderneje organizirana kapitalistična družba — TPD — je

v kolikor se je dalo, povojne pridobitve. V splošnem se lahko reče, da položaj steklarjev, razen nekaj kratkih perijod po vojni, ni bil dober in da postaja vedno hujši.

Morda je bila za ustanovitev družbe deloma merodajna tudi okolnost, da je bila tvrdki Abel potrebna večja zaslonba glede obratnega kapitala. Izgleda pa, da tvrdki Abel ne konvenira delitev dobička in da bi se rada otesla zagrebških gospenic. Vsaj ustanovitev lastne steklarne v Sv. Križu tako kaže. Vsekakor je pričakovati borbe med tvrdko Abel in njenimi zagrebškimi kompanjoni.

Kar se tiče steklarne, nimajo povoda ogrevati se za »Dioničko društvo stakla« v Zagrebu, ker je jasno, da je za veliko gospodarjev treba veliko dobička. Bati se pa je, da se bo vsa borba med tvrdko in družbo odigrala v največji meri na račun delavcev, ki bi postali nedolžna žrtev dobičkaželjnih.

Tvrdka Abel bo v tem slučaju začela konkurirati svoji družbi in naklanjati vsa naročila, kolikor bo to mogoče, svoji steklarni v Sv. Križu, da spravi steklarno v Hrastniku in Zagorju na nivo pasivnosti ter se bo posluževala tudi vseh drugih sredstev, da povzroči likvidacijo družbe. Kako se bo vse skupaj končalo, se da težko predvidevati; gotovo pa je, da bi v tem slučaju nastale za steklarje razmere, ki bi ne bile baš prijetne. Grozi brezposelnost, kakršne med steklarji v Slove ni bilo. Kajti izključeno je, da bi steklarna v Sv. Križu mogla sprejeti vse steklarje, ki bi postali odveč vsled zastoja v Hrastniku in Zagorju. Da bi bil namen tvrdke Abel, steklarno v Zagorju in Hrastniku sploh ustaviti, sicer ni verjetno, verjetno pa je, da bo riskirala mnogo za to, da doseže svoj cilj.

Steklarji morajo biti vzpričo navedenih dejstev pripravljeni na vse. V prvi vrsti je potrebno, da svojo strokovno organizacijo izpopolnijo do najvišje meje, jo izvedejo do zadnje konsekvence in v njej uvedejo popolno stabilnost, kajti resno zasledovati in zastopati delavske interese je zmožna le organizacija, ki se v vsakem slučaju lahko zaneša na slehernega v podjetju zaposlenega delavca. Želeti bi bilo, da se steklarji v polni meri zavedajo situacije in da si s svojo strokovno organizacijo vstvarijo pravo trdnjavo.

K nekaterim najvažnejšim vprašanjem organizacije se še povrnemo.

latinske ratio (izgovori rácio), ki pomeni razum. V tej zvezi pomeni racionalizacija: delovno silo tako izkoristiti, da bo čim več nudila. Doslej se je hotel kapitalizem dvigniti predvsem z novimi stroji, ki v krajšem času proizvajajo več kakor stari. Sedaj pa je prišel kapital do te misli, da je treba tudi živo delovno silo čim bolj smoteno, dobičkanosno izrabiti. Ker se je do slej kapitalizem najbolj razvil v severni Ameriki, se je tudi tu najprej pojavila parola racionalizacije dela. Gospodarske ameriške razmere so nujno vodile v to smer: visoke delavske plače, pestrost ameriškega po večini neorganiziranega delavstva, ves produkcijski način, ki proizvaja vsako blago v velikanskih množinah. V tem času se je pojavil mož, po imenu Taylor, ki je uveljavil v industriji nov sistem, ki se imenuje po njem Taylorov sistem. Njegov sistem vsebuje tri osnovne misli:

1. **normalizacijo dela**, t. j. napraviti delo čim bolj pregledno;
2. **sistematiziranje dela** racionalizira celokupni delovni proces: delo se razdeli v posamezne oddelke, nepotrebno se izloči, iz preostalega se stvari nov delovni proces. Duševno vodstvo dela se loči in dodeli posebnemu delovnemu uradu. **Štumliranje** dela, ki tudi spada sem, pa ustvarja poseben mojstrski in premijski sistem.
3. Zadnji smisel Taylorove racionalizacije dela je strogo izveden **»individualizem«**, to se pravi: poedini delavec se izloči iz skupnosti in se mu dodeli posebno delo. Njegova plača zavisi od tega, kako sposoben se bo izkazal v svojem delu. To ima predvsem namen — **izločiti strokovne organizacije**, da ne bi več mogle vplivati na delovne pogoje in ubiti vsako solidarnost med delavci. S tem, da se pridnejši delavce namenoma posebej nagradi, se po načelu »divide et impera!« (deli in vladaj!) vzbudi med delavci konkurenca in se jih odtuji strokovni organizaciji, ki štiti delavstvo pred prevelikim izrabljanjem in skuša

zboljšati položaj celote na račun kapitalistovega dobička.

Ta del Taylorovega sistema je psihološko zasnovan predvsem na **častihlepnosti** človeka. Taylor pravi, da je treba na delavca že pri sprejemu v službo vplivati s sugestivnim vprašanjem: »Ali ste prvovrstna moč?« Po njegovem mnenju se potem en delavec ne bo več oziral na druge, temveč vsakdo bo hotel postati »prvovrsten« in priljubljen pri mojstrih in inženirjih. S tem tekmovanjem in z modernizacijo strojev bo en delavec drugega priganjal k delu in tako pridejo vsi nevede v popolno odvisnost od podjetja.

Taylorova racionalizacija dela pomeni torej socialno: popolno razdrobljenje delavske organizacije in solidarnosti, ki izvira iz skupnega bivanja v eni delavnici, in popolno podreditev delavca kapitalu. Ves ustroj sili delavca, da čim več dela: ako že noče prostovoljno, ga prisili stroj, da mora v gotovem času opraviti gotovo delo. Posameznik postane s tem proti izkoriščevalcu tako neodporen, kakor mrtev stroj. Frey pravi o posledicah Taylorovega sistema v modernih ameriških podjetjih: »Taylorov sistem uvaja duha medsebojnega sumničenja in prepira med delavci in tako uničuje čut skupnosti in duh enotnosti cele skupine.« — Odpravlja tudi vsako možnost skupnih pritožb in zahtev. »Večina delavcev se čuti brez moči in vsakdo se trudi, da samega sebe varuje.«

To čustvo nemoči se podkrepi še s tem, da stoji nasproti posamezniku cel aparat, ki ga meri in kontrolira. Pa ne samo to! Taylorov sistem ne vzbuja samo čustva nesigurnosti pri poedinem, temveč ustvarja obenem častihlepnost, nevoščljivost itd.

Že iz doslej povedanega bo vsakemu jasno, da se pojavljajo z racionalizacijo dela nove težke naloge pred strokovnimi organizacijami in da se teh vprašanj ne da odpraviti s par frazami. O tem spregovorimo v prihodnji številki.

Politično prebujenje proletariata.

»Združeni socialisti se lahko mirno umaknejo za zapeček.«

»Slovenec«, 24. I. 1927.

»Nikakor pa nas to ne more popeljati do podmene, da bodoča politična borba ne bo imela več opraviti z marksističnimi delavskimi organizacijami. Kot povsod drugod bo med delavstvom ta struja obstojala tudi pri nas ...«

»Slovenec«, 25. I. 1927.

V ognju najhujšega napadanja s strani klerikalnega časopisja in pri »totschweigenden« taktiki demokratičnih dnevnikov je bojeval volilni boj slovenski proletarijat brez dnevnika, brez denarnih sredstev, brez boga-

tega tehničnega aparata, s katerim razpolagajo meščanske stranke.

In vendar si je kljub neenakemu boju izvojevala »Združena delavska lista« 15.000 glasov in 4 poslance. Ko še niso bili znani rezultati iz cele Slovenije, nas je klerikalni »Slovenec« proglasil za mrtve. Takoj drugi dan je pa že moral svojo pisavo spreobrniti. Od I. 1923 naše meščansko časopisje ni pisalo o delavskem političnem gibanju. V letu 1927 pa kapital zopet polni svoje časopisne kolone z lažmi o delavskem gibanju — znamenje, da se naša buržuazija zaveda, da delavsko gibanje

30-letnica podružnice pekov v Mariboru.

26./10. 1896—26./10. 1926.

A. C.

(Konec.)

V letu 1909 je obhajal pevski odsek pekov na Dunaju proslavo 25-letnega obstoja. 17 sodrugov iz Maribora se je udeležilo te proslave in neizbrisljivi ostanejo spomini te proletarske proslave in prijateljskega sprejema s strani dunajskih tovarišev. Pri pevskem nastopu je bila prava tekma med drugimi pevskimi odseki in mariborčani, ki so bili številčno najšibkejši, glasovno so se pa lahko merili s svojimi dunajskimi in graškimi tovariši. Dunajska »Arbeiter-Zeitung« je posebno pohvalila mariborčani. In tudi mariborčani so bili navdušeni in polni hvale nad vsem, kar so jim dunajski prijatelji v vseh ozirih nudili, ter so se vrnili domov s prepričanjem in zavestjo, da niso osamljeni, ker so videli tam tisoče sodrugov in tovarišev, ki se borijo za isto idejo in isti cilj.

Organizacija se je vidno razvijala in parola za odpravo nočnega dela se je vidno bolj zasidrala. Neštevilno konferenc in anket se je vršilo v tej zadevi, da se pripravi specialni za-

kon, oziroma osnutek. Reakcionarni mojstri so pa znali ovirati to delo. Končno se je izdelal osnutek tega zaščitnega zakona, ki ga je klub socialističnih poslancev predložil v starem avstrijskem parlamentu. Tudi tam so delali buržuazni poslanci veliko zapreko, da se je ta zakon zavlačeval ter romal v različne komisije, iz katerih se ni več vrnil. Pomočniki pa so se pripravljali za odločilno borbo in energično akcijo, da pospešijo končno izvedbo tega zakona.

Med tem časom je napočil žalostni rok svetovne vojne, ki je iztrgala orožje pomočnikom iz rok in prekinila njihov boj. Živo se spominjam tistega nesrečnega 26. julija 1914, ko so se zbirali v svojem dolgoletnem društvenem lokalu »Pri zlatem konju«. Nobenega pomočnika ni manjkalo. Stiskali so si roke in mnogo jih je, ki se niso več vrnili. Marsikateremu so se svetile solze v očeh pri poslavljanju in spraševali so se: ali se bomo še kdaj videli? Ginjenji so se poslovili od nas, ki smo ostali doma in vsak je imel pred odhodom v mislih organizacijo: ohranite nam jo, dokler se ne vrnemo. To je bil dokaz, kako priljubljena je pomočnikom postala njihova organizacija, s katero so odpravili toliko krivic in

suženjskih razmer in si priborili toliko lepih uspehov. Tudi na bojnem polju niso pozabili na organizacijo in tovariše doma. Stotine dopisnic in slik imam hranjenih. V slučaju dopustov so se vedno javili pri podružnici ter poročali o vsej strahoti klanja med narodi.

Tudi med svetovno vojno ta organizacija ni prenehala z delovanjem, temveč je še zmajirala toliko moč, da je izvedla akcije. Ker so se vsled vojnih razmer podražile življenjske potrebe, je s polnim uspehom izvedla mezdno gibanje in začudenji so bili mojstri, ki so mislili, da ni več organizacije, da je ta v stanu tako solidarno in energično nastopiti. Tudi v bivšem staroavstrijskem »Verpflegsmagazin« v Mariboru, kjer je bilo mnogo pomočnikov, starejših in mlajših, ki še jih usoda ni zadela, da bi bili poslani v svetovno klanje, ki so bili člani organizacije in tudi tam je solidarnost pomočnikov uredila mezdne razmere in so se pogajali pomočniki na pritožbo na »K. k. Beschwerdekommision« v Gradcu, s oficirji, ki so morali pristati na potrebno zvišanje mezd.

Iz tega je razvidno, da je ustvarjena organizacija in njen duh bil globoko vcepljen v dušo pekovskega pomočnika, ki je imel v njo veliko

zaupanje, to je, zaupanje v sebe in v svoje sotrpine in to je vedno zbuvalo veliko medsebojno solidarnost. Ker so bili pomočniki vsi v Mariboru, kakor tudi na deželi naročniki in čitatelji socialističnega lista »Arbeiterwille«, se je ta list preselil tudi s pomočniki v »Verpflegsmagazin«, kjer je bil od začetka vojn po vodstvu tega zavoda prepovedan. Toda nihče se ni več brigal za to prepoved.

Po nesrečni svetovni vojni so se polagoma vračali sodrugi iz bojnih poljan. V novi državi Jugoslaviji se je ustanovilo »Osrednje društvo živilskih delavcev in sorodnih strok na Slovenskem ozemlju«, kateremu se je tudi priključila stara podružnica pekovskih pomočnikov v Mariboru.

Pri prvi vložitvi spomenice na zadrugo pekovskih mojstrov v Mariboru so bili pekovski mojstri preseščeni o tem naglem in solidarnem nastopanju pomočnikov, ker so bili mnenja, da je vojna burja tudi odnesla solidarnost pomočnikov. Poskusili so razbiti to organizirano silo na svoj način. Predsednik zadruge s svojim tajnikom se je vozil od pekarn do pekarn, ter se hotel pogajati s tam zaposlenimi pomočniki. Pomočniki so pa odločno odklonili vsako samostojno pogajanje. Gospod-

vstaja in da je treba z njim računati. Po prvih vesteh o ljubljanskem rezultatu se je v veliki dvorani »Uniona« krščanski socialc g. Žužek veselil našega »poraza« — že drugi dan je pa »Slovenec« povedal svojim socialcem, da Marksov socializem živi in da bo z njim borba vedno težja.

Če hočemo pravilno oceniti rezultat volitev za delavstvo, se moramo predvsem spomniti tega, da so razdvojene delavske liste od leta 1920 stalno in neznansko padale. Pri teh volitvah je pa **enotna delavska lista** ne samo zaustavila padanje, temveč dosegla tudi lep **napredek** in to v času, ko je radi nizke volilne udeležbe nazadovala doslej vsemogočna SLS. Napredovali smo le radi **enotnosti**. To našo trditev podkrepljujejo rezultati v posameznih okrajih: kjer je bilo delo enodušno, beležimo velikanski napredek: mariborski, prevajški in trboveljski okraj. Kjer so pa Gustinčičevci uganjali svojo nelojalno agitacijo, v kateri so napadali svoje zaveznike, tam smo nazadovali: Zagorje, Tržič, Vrhnika, Borovnica itd. Če bi vladala med vsemi skupinami enodušna, prijateljska, sodružna zveza, bi v splošnem še več napredovali in dobili več poslancev.

Te volitve so pokazale jasno, da se more med našim delavstvom uveljaviti le ona politika, ki se je pričela z ujedinenjem strokovnih organizacij in z volitvami v Delavsko zbornico. To je **politika razredne delavske skupnosti in solidarnosti**. Ne samo strokovno, temveč tudi politično enotnost potrebuje naš proletarijat v boju s kapitalom. Vse večje politične akcije morajo biti skupne. In če mora biti enotna akcija, moramo upostaviti tudi **enotno organizacijo**.

Na kratko moramo omeniti tudi druge strani, ki so jih pokazale te volitve. Glavna njihova značilnost je bila **majhna udeležba volilcev**. Volilne mase so pričakovale od volitev v konstituantno 1920. leta in v parlament leta 1923 prave čudeže. Radič je svoječasno trdil, da zadenejo gumijaste kroglice prav tako smrtonosno kakor svinčene. Ker se je ta trditev izkazala kot zelo netočna, so množice izgubile vero v vsako vrednost volitev. Nesposobnost parlamenta, večine vladne kriz, korupcija in slabšanje položaja od leta do leta, od vlade do vlade, vse to je ubilo v širokih plasteh ljudstva vsako zaupanje v politične stranke. Ve-

čino teh razočarancev tvori ravno **proletarski element**. Če se ne bo več razbijalo, ampak če bomo pozitivno gradili in pri vsaki priliki nastopali za splošne delavske interese, bo postala skupna delavska socialistična stranka privlačna za vse one, ki so sedaj pokazali svoje nezaupanje meščanskim strankam z neudeležbo, a še niso oddali svojih glasov delavski listi.

Mnogo proletarskih glasov je pa nedvomno še vedno pri meščanskih strankah, ne samo pri klerikalcih, temveč tudi pri demokratih. Kajti odkod imajo demokrati toliko glasov v Ljubljani, Tržiču, Zagorju, Jesenicah itd., če ne od proletarcev? Odkod radikalski glasovi v Beogradu itd? Med te sloje, ki tvorijo volilni material reakcionarnih meščanskih strank, spadajo predvsem

državni in občinski nameščenci in uradniki.

Nacionalno spadajo med ta material Nemci, Madjari, Turki in Arnavti, ki tvorijo večino radikalskih volilcev v Vojvodini in Makedoniji. Z nasilno pridobljenimi glasovi teh slojev se vzdržujejo pri nas reakcionarne meščanske stranke.

Po volitvah se splošen položaj za **meščanstvo** ni zboljšal, temveč še poslabšal. Zunanji izraz tega stanja je nova kriza vlade, ki je takoj sledila volitvam.

Za delavsko stvar se more sedaj politično lažje delati. Samo pametno in oprezno je treba delovati. Vsako pretirano levčarstvo v frazah žene razvoj nazaj mesto naprej. Za enkrat bomo najboljši levčarji, ako bomo opravljali vsakodnevno

podrobno, organizatorično delo.

Tako bomo ustvarili pokret, ki bo imel vsaj moralen vpliv na javnost. Velikih praktičnih uspehov pa smemo pričakovati šele po zboljšanju in razčiščenju splošnih gospodarskih in političnih razmer.

Zato nadaljujmo vsi delo zbliževanja in zbiranja delavstva v enoten pokret!

Pri tem delu se moramo predvsem čuvati tega, da ne izgubimo ravnotežja, da nam ne popuste živci!

S tihim, sistematičnim, potrpežljivim delom **bomo prav gotovo dosegli svoj namen**: ustvaritev močnega delavskega gibanja, ki bo naše interese na vsakem mestu in v vsakim korakom ne samo zagovarjalo, temveč tudi uveljavilo.

Živele enotne strokovne organizacije in enotno delavsko gibanje!

paratno samo za Slovenijo, na primer: zidarji so bili organizirani v »Splošni Delavski Uniji« s sedežem v Celju, vse ostalo delavstvo pa v Osrednjem društvu kem. delavcev s sedežem v Ljubljani.

Šele na kongresu ujedinenja dne 7. in 8. decembra leta 1924. se je posrečilo likvidirati obstoječe zveze ter jih ujediniti z »Opčim Radničkim Savezom«, ki se je nahajal takrat in je še danes v Zagrebu. Značilno za to centralo, odnosno organizacijo je, da so rudarji v Bosni tudi organizirani pri ORSJ in da se še do danes ni posrečilo združiti rudarjev v ZRJ s sedežem v Zagorju. Poleg rudarjev so v organizaciji gozdni delavci, delavci sladkornih tovarn, skratka, v ORSJ imajo pristop po pravilih vsi cni tovarniški delavci in posamezniki, ki po svojem značaju ali radi malega števila nimajo formirane svoje lastne zveze.

Kongres ORSJ, ki se je vršil lanske leto v veliki noči v Zagrebu, je razpravljal, kako omogočiti posameznim strokam več lastne inicijative, ter samostojnega dela. Vsled tega se so formirale takozvane podzveze, in sicer: Podzveza sladkornih delavcev, podzveza šumskih delavcev, podzveza steklarskih delavcev itd. Pa to še ni dovolj, moralo se bo- de iti še dalje, zlasti velja to za Slovenijo.

V Sloveniji se bo vršila spomladi konferenca SDZJ. Takrat bo treba zlasti reorganizirati tekstilno stroko, katera šteje samo v Sloveniji okroglo 6000 delavcev. Plače teh delavcev so škandalozno nizke, tako na primer zaslužijo delavke do 80 Din, delavci do 120 Din na teden. Pri zadnji stavki tekstilnih delavcev v Beogradu je dejal rav. »Beograjske tekstilne industrije d. d.«, da bo opustil delo v tovarni in rajše dobil izdelano blago iz Slovenije, ker je ceneje kakor surovina.

Kar velja za tekstilne, velja tudi za kemične delavce. Kemičnih tovarn je v Sloveniji sorazmerno malo, zlasti se je zmanjšalo število kemičnih delavcev lanske leto, v kateri se je zaprla tovarna v Mostah, v kateri je delalo 118 delavcev. Tudi ti delavci v teh tovarnah, zlasti v Rušah, Celju,

Hrastniku in Sevnici, se bodo morali med seboj tesneje združiti, ugotoviti razlike v plačah, ter si postaviti enoten plačilni načrt za vse tovarne. Organizacija bo morala delati na to, da se zboljšajo varnostne naprave, da se vpoštevajo higijenični predpisi ter si priboriti primerno brezplačno delovno obleko, zlasti pri kislinjskih obratih. Tudi kemični delavci si bodo morali ustanoviti svojo podzvezo za lažjo in uspešnejšo borbo z delodajalci.

Kar velja za steklarje, kemične, tekstilne delavce, isto velja za delavstvo v papirnicah. Papirniško delavstvo je v pretežni večini organizirano pri klerikalcih (J. strokovna zveza). Zlasti velja to za delavce v papirnici v Vevčah. Klerikalna stroka zveza se ne bori za boljšo plačo teh delavcev in so skoraj najslabše plačani med vsemi ostalimi delavci. Treba bode napeti vse sile, da se jih organizira pri SDZJ in jih pove- de v boj za boljšo eksistenco.

Konferenca SDZJ v Sloveniji pa bo imela še drugo važno nalogo. Ugotoviti se morajo vse plačilne spremembe ter kontrolirati vse stare plačilne kolektivne pogodbe, v kolikor se podjetniki še ozirajo na te sklepe. Organizacija se bo tudi morala poizkusiti z volitvami obratnih zaupnikov tudi v onih tovarnah, kjer še do sedaj ni bilo volitev. Izgovor nekaterih delodajalcev, da še ni tozadavnega pravilnika, po katerem naj se voli, za nas ne velja. Zakon o zaščiti delavcev jasno predvideva, kaj ima delavstvo napraviti. Ako ne bo delavstvo spoštovalo samo onih zakonov, ki so njemu v prid, kako moramo zahtevati od delodajalcev, da nam jih uveljavijo oni.

Kakor je razvidno, bo imela SDZJ še ogromno dela, da se bo vse gori navedeno tudi izpolnilo. Delavstvo pa bo moralo napeti vse sile, da spopolni vrzeli v svoji organizaciji, da tako postane boja sposobno. Koristi od tega bo imelo samo delavstvo. Vsi organizirani delavci pri SDZJ pa se pripravite na to konferenco s predlogi in nasveti, da tako podkrepljeni gremo na delo za nove uspehe in razširjenje naše organizacije. Makuc.

Bodoče naloge Splošne delavske zveze Jugoslavije.

Steklarji, kemični, tekstilni, papirniški, cementni in apnenski delavci nimajo svoje samostojne organizacije. Vse gori navedene stroke so članice skupne zveze, ki se imenuje

SDZJ s svojim pokrajinskim tajništvom v Sloveniji ter svojo centralo ORSJ v Zagrebu.

Do 7. decembra 1924. leta so bili delavci teh tovarn organizirani se-

je niso prišli daleč, samo v dve pekarni. Morali so pristati na skupno pogajanje in sklenila se je nova kolektivna pogodba s skoraj popolnim uspehom.

Leta 1919 je izdala deželna vlada naredbo o prepovedi nočnega dela v pekarnah in popolnega nedeljskega počitka. Pekovski pomočniki so v svoji kolektivni pogodbi vse te točke, tako tudi 8-urni delovnik zasedli. Seveda je bila to začasna naredba, kateri bo moral prei ali slej slediti tozadevni zakon, ki bode urejal razmere v pekovski stroki cele države. V tej naredbi je bilo določeno, da je prepovedano delo pred 5. uro jutraj in da ne sme dalje trajati kakor do 21. ure zvečer, tako, da se je pri 8-urnem delu lahko uveljelo dva šihita. Ob nedeljah je strogo prepovedano vsako izdelovanje peciva. Zakon o zaščiti delavcev, ki je bil sklenjen in potrjen v letu 1922 in je sledil tej naredbi, ni prinesel jasnosti in nobenih pravih garancij, ker še do danes ni izdelan pravilnik, ki bi uredil začetek in konec dela. Zato se danes bije hud boj med pomočniki in mojstri za odpravo nočnega dela in uvedbo nedeljskega počitka. Pekovski mojstri so že od starih časov znani kot najhujši reakcionarji in jim je vsak na-

predek pomočnikov bil najbolj sovražen. Zato jim je ta nejasna določba v zakonu o zaščiti delavcev dobro došla, da morej tembolj protiviti odpravi nočnega dela in uvedbi nedeljskega počitka.

Zaradi vedno naraščajoče draginje so se mezde pomočnikov kljub hudim uporom mojstrov večkrat zvišale. V letu 1923 je prišlo med mojstri in pomočniki do ostrega spora zaradi povišanja mezd, tako, da so se morali pomočniki poslužiti skrajnega orožja, t. j. stavke. Pa je več tednov trajala, ker so pekovski mojstri od vseh strani s pomočjo drugih mojstrov dobivali stavkokaze ter so spravili pomočnike v težko situacijo. Pokazalo se je, da v drugih krajih ni več bilo tiste solidarnosti, kakor je bila pred vojnim časom. Tako je ta stavka končala s slabim uspehom ter zahtevala mnogo žrtv. Precejšnje število pomočnikov je ostalo na cesti. Pomočniki niso bili nikoli ošabni in prevzetni po doseženih uspehih. Zavedali so se tudi tega, da je tudi v ostri borbi mogoče doživeti neuspehe. Zaradi tega so ostali na svojem starem stališču: organizacijo trdno zgraditi in jo pripraviti, da bode spet zmožna stopiti v borbo ter pridobiti to, kar jim to pot ni bilo mogoče.

Če se ozremo na vse to delo 30-letne borbene organizacije pekovskih pomočnikov v Mariboru, tedaj mora vsak razredno se zavedajoči delavec priznati, da se je v teku teh let zelo veliko spremenilo. Res je, da današnja mlada generacija ni občutila vseh prejšnjih bridkosti in trpljenja in če čita, da so bile razmere v pekovski stroki pred 30. leti in še pozneje popolnoma drugačne kakor danes, tedaj si morda le vprašanje staviti, na kak način se je to tako temeljito spremenilo in če vse to premisli, tedaj je prokleta dolžnost vseh, da se oklenejo svoje strokovne organizacije, če nočejo pasti nazaj v stare strašne razmere.

Glavna parola pekovskih pomočnikov ob 30. letnici obstoja podružnice pekov v Mariboru naj bo: Borba za popolno odpravo nočnega dela in popolnega nedeljskega počitka.

Mnogo naporne borbe bo še treba, da se doseže in razreši to vprašanje popolne odprave nočnega dela, da bo pekovski pomočnik enako užival nočni mir, kakor drugi delavec. Ne samo pekovski pomočniki imajo dolžnost popraviti to kulturno sramoto nočnega dela, temveč tudi vse ostalo delavstvo bo moralo podpreti to borbo pekovskih pomočnikov. V prvi vrsti pa so poklicani po-

odbor je ugotovil, da nezavisne strokovne organizacije niso priključene moskovski internacionali in da ne sodelujejo niti s komunistično niti s kako drugo stranko. Po daljši debati je skupščina sprejela v sestav Del. zbornice sledeče organizacije: pokraj. odbor zveze lesnih delavcev za Srbijo, savez trgovskih pomočnikov, zvezo usnjarskih, stavbinskih in natkarskih delavcev.

CRSOJ (Centralni Radnički Sindikalni Odbor) kot tak še ni bil sprejet v sestav zbornice, ker tega ni zaprosil, temveč je samo predložil svoja pravila v potrditev.

močniki, kot interesenti, da nadaljujejo z vso energijo to borbo in le s tem delom bode mogoče si priboriti pravico do človečanstva.

Poprej ne bo pekovski pomočnik osvobojen, dokler se ne bo otrsela popolnoma nekulturnega nočnega suženjskega jarma.

Upajmo, ko bode poteklo ponovno 30 let organizacije, da se bo mlada generacija spominjala razmer preteklosti in znala ceniti vse to, kar si bo v bodočnosti priborila.

V teh kratkih mislih in spominih proslavljam to 30-letnico, ker sem vse to preživel, občutil, trpel in se veselil. Vse to sem napisal, da bodo tudi mlajši vedeli, da je prejšnje razmere odstranila le razredno-zavedna organizirana solidarna sila.

Nekateri sodrugi, ki so stali ob zibelki organizacije pekov v Mariboru, še živijo. Naj omenim sledeče: Karol Čeh, ki je bil čez 20 let predsednik organizacije, Vid Merlin, tudi mnogoletni funkcionar in Alojzij Čeh, ki je bil nepretrgoma 19 let blagajnik in druga leta pa izvrševal druge važne funkcije v vodstvu podružnice.

Sodrugi, na delo za organizacijo in borbo, ker v borbi je zmaga. Pekovski pomočnik, ki se izogiblja borbe in organizacije, bo ostal vedno suženj.

Mezdno gibanje rudarjev in krščanski socialci.

Zadnja »Pravica« se pritožuje nad tem, zakaj da se k meznim pogajanjem s TPD ni povabilo klerikalcev. Na to pritožbo krščanske »Pravice« odgovarjamo samo to-le: Če vam je v resnici za delavske interese in ne samo za delavske glasove, napravite sedaj to, s čimer ste se strinjali lansko leto. Pri lanski redukciji rudarjev je pozvala Strokovna komisija na veliki protestni delavski shod v Ljubljani krščanske socialce, ki so tudi prišli na shod in tam glasovali za sledeče naše predloge:

1. Državna oblast naj sestavi komisijo, sestojajočo iz rudarske oblasti, zastopnikov parlamenta, Delavske zbornice in delavskih zaupnikov. Ta komisija naj pregleda knjige TPD, javnosti pa naj izda o tem poročilo.

2. Pravilnik bratovskih skladnic naj se nemudoma popravi v smislu tozadevnih predlogov strokovnih organizacij.

Danes so krščanski socialci na vladi in je njihova prokleta dolžnost, da to izvedejo. Vlada ima to moč, da pregleda poslovanje TPD. In ako se bo to izvršilo, bo morala TPD pristati na 12odstotno zvišanje delavskih plač in druge rudarske zahteve.

Ako krščanski socialci niso zavazniki TPD, bodo to izvedli. Mesto da napadajo rudarsko strokovno organizacijo, naj ji rajši pomagajo. Rudarji, vi pa sedaj glejte, kaj bodo krščanski socialci napravili!

Zaščita naših delavcev na Francoskem.

Centralni sekretariat Delavskih zbornic v Beogradu je sprejel obvestilo našega zastopnika za izseljence v Parizu, da je uspelo, da se trgovinski pogodbi s Francijo naveže tudi konvencijo o ročnih delavcih. Naš izseljeniški zastopnik je v zvezi z ravnateljem francoskega zunanjega ministrstva predložil načrt te pogodbe, ki bo po proučitvi posebnega ministrskega odbora predložen našemu poslanstvu v Parizu. Pri tem poslu je sodeloval tudi ravnatelj Mednarodnega urada dela v Ženevi, s. Albert Thomas.

Tovarnam pohištva in mizariskim podjetjem Slovenije.

V svrhu preprečenja obolenj oči in dihalnih organov delavstva, zaposlenega v gornjih podjetjih, se na temelju čl. 14 Zakona o Inšpekciji dela z dne 30. dec. 1921, U. l. z dne 21. IV. 1922, št. 106-39 in na podlagi §§ 30 in 31 Zakona o zaščiti delavcev z dne 28. II. 1922, U. l. z dne 13. VII. 1922, št. 211-74 ter Pravilnika o higijskih in tehničnih varnostnih odredbah v podjetjih z dne 25. okt. 1921, U. l. z dne 16. okt. 1924, št. 305-96 predpisuje natsopno: 1. Za poliranje lesnih predmetov se ima vporabljati spirit denaturiran s terpentinskim oljem in šelakom. 2. Najstrožje se prepoveduje vporaba spirita, sestavega iz metilnega alkohola in lesnega olja, ker v alkoholu varira odstotek acetona, ki je škodljiv za oči in dihalna vposlenega delavstva. 3. V dosegu dovolila vporabe spirita v industrijske svrhe (ad toč. 1.) se je obračati na pristojno finančno ravnateljstvo. 4. Prizadete, ki se po gornjemu predpisu ne bi ravnali, bo pristojna Inšpekcija dela občutno kaznovala, poleg tega pa tudi zadevo sporočila Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev v nadaljno postopanje.

Mednarodni pregled.

Brezposelnost in brezposelno podpiranje v Franciji.

Brezposelnost se je začela širiti v Franciji, ki doslej ni poznala te nesreče. Skrajšano delo je že pravilo v vseh važnih industrijah. V Parizu prejema brezposelno podporo že 18.754 delavcev. Brezposelnost je največja v kovinski, lesni, oblačilni in živilski industriji.

Strokovne organizacije so stavile vladi sledeče zahteve: zvišanje podpore za popolnoma brezposelne in splošno razširjenje podpore na delavce, ki imajo skrajšano delo; uvedba velikih zasilnih del; boljša uporaba iznoskih delavcev in striktno izvajanje šumnika. *Nadaljne priseljevanje inozemcev naj preneha!* (Pretekli teden je prišlo v Francijo še 559 inozemskih delavcev, dočim jih je 2305 zapustilo Francijo.)

Brezposelne podpore, pri katerih je udeležena država s 33 odstot., so bile že začetkom leta zvišane, vendar ne v zadostni meri. Podpora znaša za brezposelnega, ki ima družino, 4,50 frankov dnevno (okrog 10 Din) s sledečimi dokladami: po 3 franke za vsakega otroka iznad 16 let, 2 franke za ženo in otroka izpod 16 let. Najvišja dnevna podpora znaša 12 frankov.

Posledice rudarske stavke v Angliji.

Dne 20. in 21. jan. se je pečala seja generalnega sveta angleških strokovnih organizacij z nedavno minulo rudarsko stavko. Razprava o tem vprašanju je bila zelo dolga. Končno je seja sklenila, da predloži vsem strokovnim zvezam material o stavki, da morejo zveze o tem uvesti prosto diskusijo, iz katere naj izvaja delavstvo vse potrebne nauke za bodoče boje.

Kljub temu, da si stoje v tej diskusiji nasproti zelo različna naziranja, se vendar vrši cela debata z mirno resnobo. To kaže zrelost angleškega strokovnega gibanja in angleškega delavca sploh. Težki moralni in finančni udarci, ki so zadeli s to stavko angleške strokovne organizacije, bi pri nas Slovencih gotovo napravile splošno zmedo in upad gibanja in še deset razkolov povrh. Pri Angležih ni o tem niti govora. Kljub vsem nasprotjem ostane vsa kritika v mejah stvarnosti.

V dosednji debati se je povdarjalo predvsem sledeče: generalni strokovni svet je hotel rudarjem s spretno taktiko priboriti vsaj delni uspeh, dočim je rudarsko vodstvo vztrajalo pri maksimalnih zahtevah, čeprav bi moralo vedeti, da bo treba nekaj popustiti, ali pa sploh izgubiti vso borbo.

Stavka se je premalo pripravila, vsled česar je disciplina tekom boja vedno bolj pešala.

Povdarja se, da se mora večina strokovnih zvez reorganizirati, ako se hoče upati na kak uspeh v bodočnosti. Kajti, kako naj se n. pr. sprovede generalna stavka pri kovinarjih, ki imajo 41 popolnoma samostojnih zvez?

Amerika na višku!

Dobički podjetij v l. 1926 v Severni Ameriki presegajo vse dosedanje rekorde. V prvi polovici l. 1926 so izplačala velika podjetja svojim delničarjem 2 milijardi 893 milijonov dolarjev dividend in obresti. To so »javne« številke. Resnični dobički so še večji. V celotnem letu 1926 je napravilo 400.000 podjetij 12 milijard dolarjev čistega dobička.

Tako bogati ameriški kapital na račun delavcev in na račun cele zadolžene Evrope.

Strokovne organizacije v Švici.

V Švici je 631.000 v industriji zaposlenih delavcev, od teh je razredno strokovno organiziranih 143.710 ali 22,7 odstot. Stopnja organiziranosti v posameznih okrajih je različna: tako je v Bazlu (mestu) organiziranih 14.400 ali 49,6 odstotkov, v Zürichu 29.700 ali 27,1 odstot., v Bernu 29.900 ali 26,7 odstotkov, v goratih podeželskih krajih je organiziranih 3—11 odst. zaposlenih delavcev.

Naše organizacije.

Kovinarji.

Ljubljana. V nedeljo, dne 20. februarja t. l. se vrši občni zbor podružnice SMRJ Ljubljana v salonu restavracije pri »Levu«, ob 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika, tajnika in blagajnika. 2. Poročilo kontrole. 3. Lokalni brezposelni in bolniški fond. 4. Smernice novega odbora. 5. Volitev novega odbora. 6. Razno. Vsled važnosti dnevnega reda se vabi vse članstvo, da se občnega zbora sigurno in točno udeleži. — Odbor.

Lesni delavci.

Vsem podružnicam Osrednjega društva lesnih delavcev v Sloveniji!

V števil. 23 »Delavca« z dne 25. novembra 1926 je razpisana glavna skupščina. Odbor je izpremenil sklep časa kongresa tako, da se glavna skupščina definitivno vrši v nedeljo, dne 20. in eventualno tudi še v ponedeljek, dne 21. februarja 1927. To naj osebito upoštevajo izvoljeni delegati. In ker je ponedeljek navadni delavnik, naj si delegati za vsak slučaj za ta dan izposlujejo dopust.

Glavna skupščina se vrši v »Ljudskem domu« v Mariboru, Ruška cesta števil. 7 in se dne 20. februarja 1927 prične točno ob 8. uri zjutraj.

Dnevni red, ki je bil objavljen, je provizoričen in ga glavna skupščina lahko spremeni.

Delegati se morajo izkazati z pooblastilom, ki mora biti podpisano od predsednika in tajnika njihove podružnice. Nadalje se morajo izkazati s članskimi knjižicami, iz katerih je razvidno, da imajo vse svoje prispevke v redu plačane.

V ostalem velja vse drugo, kar je bilo v gori označeni številki »Delavca« priobčeno.

Ivan Tokan, Andrej Bradeško, predsednik, tajnik

Živilski delavci.

Kongres Zveze živilskih delavcev Jugoslavije. V soglasju s členom 10. zveznih pravil sklicujemo redni zvezni kongres v nedeljo, dne 13. in ponedeljek, 14. marca 1927 v salonu restavracije pri »Lloyd«. Kongres prične z delom ob 8. uri zjutraj in bo razpravljal o sledečem dnevnem redu: 1. Otvoritev kongresa. 2. Poročila:

a) predsednika, b) tajnika, c) blagajnika, d) kontrole. 3. Poročila delegatov. 4. Volitev novega odbora. 5. Zedinjenje. 6. Bodoče naloge zveze (vprašanje nočnega dela in nedeljskega počitka v pekovski obrti). 7. Položaj socialne zakonodaje (referent s. Filip Uratnik). 8. Razno. Podružnice naj se ravnajo po določilih člena 7. zveznih pravil in naj pravočasno javijo imena izvoljenih delegatov ter eventuelne predloge. — Glavni odbor Zveze živilskih delavcev Jugoslavije v Ljubljani.

Krojači.

Poziv vsem članom in podružnicam Osrednjega društva oblačilnih delavcev. Iz Loznice v Srbiji nam poročajo, da sta tja dopotovala dva krojača: Albin Zavrl in Peter Vincentin (?) iz Slovenije. Ondotni pomočniki so jima preskrbeli delo v prvorazredni delavnici. Pri ponovnem upostavljanju podružnice je bil v akcijski odbor izvoljen tudi Albin Zavrl, kateri pa je svoj položaj izrazil in si nepoštenim potom prilastil dve članski knjižici Saveza Radnika-ca Odjevne Industrije i Obrta Jugoslavije, nadalje 15 znakov l. razreda in 5 znakov II. razreda. Nato je s svojim tovarišem odpotoval. Ker je mogoče, da ta dva krojača potujeta iz mesta v mesto ter se izdajata članom organizacije in zahtevata potno ali brezposelno podporo, pozivlja centralni odbor Osrednjega društva oblačilnih delavcev vse člane in podružnice, da obema pri eventuelnem dopotovanju odvzamejo knjižice, jih pošljejo na centralo, da jih ona vrne podružnici v Loznici. Albin Zavrl je doma iz Ljubljane in je možno, da se pojavi v Sloveniji. — Centralni odbor.

Splošna Delavska Zveza Jugoslavije.

Hrastnik. Dne 19. decembra 1926 so se vršile volitve obratnih zaupnikov med steklarskimi delavci v Hrastniku ter so izvoljeni sledeči sodrugi: Hudi Alojz, Vratschun Franc, Zaletel Franc ml., Strasnec Viljem, Göte Jožef; namestniki: Kotnik Matija, Zaletel Franc st., Planinc Friderik, Zibret Franc, Stoklas Edmund. Istotako so se vršile volitve obratnih zaupnikov dne 3. dec. 1926 v Hrastniku v kemični tovarni ter so bili izvoljeni sledeči: Zupanc Franc, Sekola Anton, Zeleznik Anton, Kováč Miha, Černič Karol; namestniki: Zupaneček Anton, Jošt Ivan, Jevšinek Ivan, Kozjak Ivan, Jeršin Franc. Vsi gori imenovani izvoljeni zaupniki so člani organizacije SDZJ. Živela delavska razredna zaveza!

Podružnica kemičnih delavcev (SDZJ) v Hrastniku. Dne 30. jan. se je vršil letni redni občni zbor kemičnih delavcev v Hrastniku. Občni zbor se je vršil popoldne v prisotnosti tajnika s. Bekerja iz Zagreba ter večine organiziranih članov. Predsednik podružnice, sodr. Iv. Oberčkal, odpravi zborovanje ter poda referat o splošnem delovanju podružnice. Tajniško poročilo poda s. Černič in navaja, da je bilo v zadnji poslovni dobi 12 odborovih sej in 13 članskih zaupniških zborovanj. V tem času je podružnica odposlala 10 pism na centralo v Zagreb in 13 na tajništvo v Ljubljano. Od centralnega tajništva je podružnica prejela zadnjih šest mesecev 19 pism, ne vstevši mesečna računsko potrdila. Od tajništva iz Ljubljane je prejela 25 pism. — Veliko oviro za naš napredek delajo neorganizirani delavci v kemični tovarni. Tudi, oni imajo zahteve, da se celo več kakor organizirani, samo nič ne ukrenejo za svoje zboljšanje. Poznaj se po tem, da so silno zgovorni, kritizirajo vse, tudi to, kar sami ne razumejo. Delati za svojo organizacijo pa ne marajo. Blagajniško poročilo je podal s. Zupanc; lokalni fond razpolaga s vsoto 600 Din; gotovo bi bil ta fond večji, ako bi bilo več delavcev v organizaciji. S. Zupanc poroča v imenu kontrole, da so se računi in blagajniške knjige našle v redu. S. Bekjer je podal centralno tajniško poročilo in orisal splošni delavski položaj ter pomen in važnost strokovnih organizacij. Njegov referat je bil sprejet z veliko pozornostjo in odobravanjem. Potem, ko so govorili o delavskih zaupnikih še ss. Černič in Zupanc, je s. Oberčkal ob 6. uri zvečer zaključil dobro uspešno zborovanje. V podružnični odbor so izvoljeni zopet stari zaupniki in sicer: I. Oberčkal, predsednik; K. Černič, tajnik; Fr. Zupanc, blagajnik; A. Zupaneček, O. Sekola in I. Pavlič, člani kontrole.

Občni zbor papirniških delavcev v Medvodah se je vršil v gostilni »Postiček« v nedeljo 30. januarja. Poročal je med ostalimi tudi s. Makuc. Kakor je bilo razvidno iz poročila predsednika in blagajnika, je podružnica mala po številu organiziranih članov, ali kljub temu se brani proti vsem napadom. Precej kritike se je izreklo na račun uprave v poročilu s. F. Narobe o poslabšanem delovnem redu v tovarni. Delavstvo papirnice se je solidarno in kompaktno izreklo proti reakcionarnemu delovnemu redu. V tem pravilniku se negirajo stare delavske socialne pridobitve. Uklinja se prosti čas ob večjih praznikih, kakor je bil do sedaj v veljavi, kakor tudi pol ure ob izplačalnem dnevu. Višek reakcionarstva pa je v tem, ako je delavec holan več kakor štiri tedne, tedaj ga sme podjetje brez nadaljnega odslužiti iz službe. Torej bolezen naj bode vzrok odslovitve; takih in slinih napadov na delavsko pravo je v tem pravilniku vse polno. Raditega se je delavstvo združilo brez razlike proti temu pravilniku in ga vrnilo ravnateljstvu, obenem pa napravilo pritožbo na Inšpekcijo dela ter na Delavsko zbornico. — Čudno je to, da se hoče vso vremensko neugodo in jezo

Zakaj sem strokovno organiziran?

Ker imam pogum, da se borim skupno z ostalimi delavci za pravice, ki mi pripadajo!

Ker hočem, da ima vsak mož, vsaka žena, vsak otrok toliko dohodkov, toliko dobre hrane, toliko obleke in toliko časa, da svojo hrano použije!

Ker se borim proti nesnagi in nezavednosti, toda za zdravje in zavednost.

Ker imam več spoštovanja do značajnega delavca v raztrgani obleki, kakor do izobraženega bedaka, ki razpolaga z bančnimi računi! Ker se strokovno organizirani delavec zaveda, da bo z vloženimi članskimi prispevki storjenega nekaj v njegovem interesu!

Ker se raje borim proti čredi mojih nasprotnikov, kakor da zapustim svojega brata pri delu!

Ker stremim po večjem koščku kruha, boljšem življenju in za čim manjšim izkoriščanjem!

Ker lahko spremenim z delavstvom vsega sveta svet laži, prevare, krivic in nasilja v svet lepote, sreče in pravice! Svet, zgrajen na temeljih pravice in resnice je moj cilj!

zvaliti na delavska ramena, ki so najbolj šibka. Res pa je tudi to, da delodajalec takoj opazi, kdaj postane delavec brezbržen za svoje pravo; brezbržnosti pa je v tej papirnici več kot preveč. Jok in stok na vseh koncih in krajih, ko pa je treba, da se plača organizacijo, so pa vsi jalovi izgovori dobri, samo da se opraviči za svojo brezbržnost. Kakor že rečeno, podružnica SDZJ ni velika po številu, ali prevariti je ne morejo ne klerikaleci in ne drugi delavski sovražniki. — Po dolgi in obširni debati se je končno izvolil oziroma izpopolnil prejšnji podružnični odbor in sicer: Narobe Franc, predsednik; Ivan Tehovnik, podpredsednik; Ivan Carman, tajnik; Avgust Postiček, namestnik; Jaka Krmelj, blagajnik; Franc Ribič, namestnik; Jeraj Jakob, Kosce Franc, kontrola; Franc Narobe, Matevž Konjar, Česnovar Jože, odborniki.

Iz revirjev, tovarn in delavnic.

Rogaška Slatina. Ustanovni občni zbor steklarjev se je vršil v Rogški Slatini dne 29. januarja v gostilni »Tekalci«. V tem novem steklarskem Abelovem podjetju je zaposlenih 25 steklarjev. Na obnem zboru so bili vsi tamošnji steklarji. Kot poročevalec je bil s. Makuc iz Ljubljane. Po temeljiti, tri ure trajajoči debati se je izvolil novi odbor, kakor sledi: Predsednik Jugovar Franc, steklar; tajnik Lipovšek Franc; blagajnik Engelbert Weinberger; odborniki: Istole Herman, Weber Vinko, Sitar Ulrich, Ilg Karol.

Sevnica. Občni zbor kemičnih delavcev v Sevnici se je vršil 31. januarja. Kot poročevalec od zveze je bil navzoč sodrug Makuc. Po poročilu s. predsednika Klnarja, tajnika in blagajnika, se je volilo nov podružnični odbor. S. Klnar se opraviči, da ne more več biti v odboru, ker se mu od gotove strani dela ovire ter radi pre zaposlitve pri čitalnici in drugod. Komisija se je končno sporazumela za sledeči odbor, kateri je bil enoglasno izvoljen: Predsednik Andrej Drstvenšek; namestnik Jože Vranetič; tajnik Perhovič Ivan; namestnik Vrečko Josip; blagajnik Šobašov Karol; namestnik Kuštrebar Mijo; odborniki: Pahič Ivan, Krajnc Franc in Dornav Avgust.

Delavski film. V Ameriki so delavske organizacije izdelale film, ki nosi ime »Delavčeva nagrada« in je bil predvajan že v 591 mestih in trgih v samem preteklem letu. Sedaj nameravajo izdelati še več takih propagandnih filmov, ki bodo vršili delavsko izobrazbo in agitacijo v korist delavske stvari.

Listnica uredništva.

J. A. — Ker ste izrazili željo, da izide bajka v podlistku, jo bomo mogli šele prihodnji objaviti, ker smo morali v današnji številki končati start podlistek.

Priporočamo testenine

ki so najboljše.